

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2001-2002

16 APRIL 2002

Wetsvoorstel tot wijziging van verschillende bepalingen over het recht van minderjarigen om door de rechter te worden gehoord

AMENDEMENTEN

Nr. 28 VAN MEVROUW NYSSSENS

(Subamendement op amendement nr. 2 van de regering)

Art. 2

Dit artikel wijzigen als volgt :

A. In het 5°, eerste lid, van de voorgestelde § 3, de woorden «de minderjarige die de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt» vervangen door de woorden «de minderjarige die in staat is zijn mening te uiten».

B. In het 5°, het derde lid van de voorgestelde § 3 doen vervallen.

Verantwoording

A. Het amendement wil een hoorrecht invoeren voor alle jongeren die de leeftijd bereikt hebben waarop zij hun mening onder woorden kunnen brengen, of, als bepaald in artikel 12 van het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind, de leeftijd waarop jongeren in staat zijn hun mening te uiten, ongeacht of ze blijk geven van onderscheidingsvermogen.

Zie:

Stukken van de Senaat:

2-554 - 2000/2001:

Nr. 1: Wetsvoorstel van mevrouw de Bethune c.s.
Nrs. 2 en 3: Amendementen.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2001-2002

16 AVRIL 2002

Proposition de loi modifiant diverses dispositions relatives au droit des mineurs d'être entendus par le juge

AMENDEMENTS

N° 28 DE MME NYSSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 2 du gouvernement)

Art. 2

Modifier cet article par ce qui suit :

A. Au 5°, alinéa premier, du § 3 proposé, remplacer les mots «le mineur qui a atteint l'âge de douze ans» par les mots «le mineur qui est capable d'exprimer son opinion».

B. Supprimer le 5°, alinéa 3, du § 3 proposé.

Justification

A. L'amendement vise à créer un droit d'audition pour tous les jeunes qui ont atteint l'âge de verbalisation, c'est-à-dire, comme le prévoit l'article 12 de la Convention ONU relative aux droits de l'enfant, l'âge auquel le jeune est capable d'émettre une opinion que ce soit avec discernement ou non.

Voir:

Documents du Sénat:

2-554 - 2000/2001:

N° 1: Proposition de loi de Mme de Bethune et consorts.
N°s 2 et 3: Amendements.

Dit amendement moet samen gelezen worden met de andere amendementen die de verplichting willen invoeren om de minderjarige op de hoogte te brengen van zijn recht om door de rechter gehoord te worden, in tegenstelling tot amendement nr. 2 van de regering, dat een hoorplicht of zelfs een verschijningsplicht invoert. Dit laatste lijkt ons niet wenselijk. Indien het kind niet wenst te verschijnen, behoort het het recht te hebben om geen gevolg te geven aan een oproeping: er is dus geen verschijnings- en hoorplicht, maar wel een verplichting om jongeren op de hoogte te brengen van hun rechten (in dit geval, het recht om door de rechter gehoord te worden), en wel vanaf de leeftijd waarop de minderjarige in staat is een eigen mening te vormen over zaken die hem persoonlijk aanbelangen.

B. Aangezien de informatieplicht algemeen geldt vanaf de leeftijd waarop een minderjarige zich een mening kan vormen, wordt het derde lid overbodig.

Nr. 29 VAN MEVROUW NYSSSENS

(Subamendement op amendement nr. 2 van de regering)

Art. 2

In het 5°, eerste lid, van de voorgestelde § 3, de woorden «wordt de minderjarige die de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt, door de rechter gehoord» vervangen door de woorden «wordt de minderjarige die de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt, met een gewone brief op de hoogte gebracht van de mogelijkheid om te worden gehoord».

Verantwoording

Zowel het idee van de plicht minderjarigen te horen als de verschijningsplicht van minderjarigen is strijdig met het rechtsbegrip.

Indien jongeren immers beschouwd worden als rechtssubject, dan staat het opleggen van een verschijningsdatum reeds gelijk met het opleggen van het uitoefenen van zijn recht te worden gehoord en erkent men hen dus niet als rechtssubject.

De keuze om het hoorrecht uit te oefenen, moet bij de jongeren blijven. Ze mogen niet op een vaste datum worden opgeroepen, maar behoren te worden gewezen op de mogelijkheid om op hun verzoek door de rechter te worden gehoord.

Het doel van de «oproeping» moet erin bestaan jongeren mee te delen dat zij een «hoorrecht» kunnen uitoefenen. Die oproeping moet niet automatisch leiden tot het verschijnen van de jongeren. Ze hebben niet alleen het recht te zwijgen, maar ook het recht geen gebruik te maken van hun hoorrecht en dus niet naar de rechter te gaan.

Nr. 30 VAN MEVROUW NYSSSENS

(Subamendement op amendement nr. 3 van mevrouw Nyssens)

Art. 2

De voorgestelde bepaling aanvullen als volgt: «of tenzij de partijen overeengekomen zijn dat het beter is de minderjarige niet te horen».

Cet amendement doit se lire avec l'ensemble des autres amendements qui visent à créer une obligation d'avertir le mineur du droit qu'il a d'être entendu par le juge et non, comme l'implique l'amendement n° 2 du gouvernement, une obligation d'audition ou même une obligation de comparution. Cette dernière position ne nous semble pas souhaitable. Si l'enfant ne souhaite pas la comparution, il doit pouvoir ne pas donner suite à une convocation: il n'y a donc pas d'obligation de comparution et d'audition, mais une obligation d'informer le jeune de ses droits (en l'espèce, droit d'être entendu par le juge) et ceci dès l'âge auquel le mineur est capable de se forger une opinion dans les affaires qui l'intéressent personnellement.

B. Dès lors que l'obligation d'information est généralisée dès l'âge de verbalisation, l'alinéa 3 n'a plus sa raison d'être.

N° 29 DE MME NYSSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 2 du gouvernement)

Art. 2

Au 5°, alinéa premier, du § 3 proposé, remplacer les mots «est entendu» par les mots «est averti, par simple lettre, de la possibilité qu'il a d'être entendu».

Justification

Tant l'idée d'une audition obligatoire du mineur que l'idée d'une comparution obligatoire du mineur est contradictoire avec la notion de droit.

En effet, si le jeune est considéré comme sujet de droit, imposer une date de comparution c'est déjà lui imposer l'exercice de son droit à être entendu et donc ne pas le respecter en tant que sujet de droit.

Le choix d'exercer le droit d'audition doit continuer à appartenir au jeune. Celui-ci ne doit donc pas être convoqué à une date fixe mais spécialement averti de la possibilité qu'il a d'être entendu à sa demande par le juge.

Le but de la «convocation» doit être de permettre au jeune de savoir qu'il peut exercer un «droit d'audition». Cette convocation ne doit pas entraîner automatiquement la comparution du jeune. Celui-ci a non seulement le droit de se taire, mais aussi le droit de ne pas vouloir faire usage de son droit d'audition et donc de ne pas se rendre chez le juge.

N° 30 DE MME NYSSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 3 de Mme Nyssens)

Art. 2

Compléter la disposition proposée par les mots «ou si les parties s'accordent pour considérer qu'il est préférable que le mineur ne soit pas entendu».

Verantwoording

In het eerste geval, waarin de rechter geen bericht moet sturen aan de minderjarige, zijn de partijen het eens over de maatregelen die de minderjarige aanbelangen en waarborgt de instemming van de partijen dat de belangen van de minderjarige voldoende beschermd zijn.

Dit eerste geval kan ons inziens aangevuld worden met een tweede geval, waarin beide ouders van het kind weliswaar niet tot een akkoord gekomen zijn, maar het er wel over eens zijn dat het beter is dat hun kind niet gehoord wordt. De ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Indien zij alle twee menen dat hun kind niet voor de rechter hoeft te «verschijnen» en hun kind liever buiten hun eigen geschillen houden, mag de rechter zich niet inlaten met deze gemeenschappelijke beslissing die een aspect vormt van de ouderlijke verantwoordelijkheid. Er is geen reden om, tegen en buiten de wil van beide ouders om, kinderen te laten verschijnen in een rechtszaak tussen de ouders. Het kind heeft immers in de eerste plaats nood aan een zekere afstand en sereniteit wanneer zijn ouders geschillen uitvechten. Iedere gemeenschappelijke poging van de ouders in die zin verdient steun.

Nr. 31 VAN MEVROUW NYSSSENS

(Subamendement op amendement nr. 2 van de regering)

Art. 2

In het 5°, het derdelid van de voorgestelde § 3 doen vervallen.

Verantwoording

Een maatschappelijk onderzoek instellen voor alle minderjarigen van jonger dan twaalf jaar om na te gaan of de minderjarige zijn mening kan uiten, lijkt ons moeilijk te realiseren. Het vergt maanden om een dergelijk maatschappelijk onderzoek tot een goed einde te brengen.

Overigens valt een maatschappelijk onderzoek vaak niet in goede aarde bij de ouders van het kind, die er een inmenging in zien in wat tot hun ouderlijke verantwoordelijkheid behoort. Bovendien dreigt een dergelijk onderzoek zeer jonge kinderen van streek te brengen.

Nr. 32 VAN MEVROUW NYSSSENS

(Subsidiair amendement op amendement nr. 31 van mevrouw Nyssens)

Art. 2

In het 5°, in het derdelid van de voorgestelde § 3 de woorden « wordt op dezelfde wijze gehoord » vervangen door de woorden « wordt met een gewone brief op de hoogte gebracht van de mogelijkheid om door de rechter te worden gehoord in elke zaak die hem betreft of aanbelangt ».

Verantwoording

Zie amendement nr. 29.

Justification

La première hypothèse visée, dans laquelle le juge ne doit pas adresser d'avis au mineur, est celle où il y a accord des parties quant aux mesures intéressant le mineur et que cet accord garantit de manière satisfaisante la protection de l'intérêt du mineur (amendement n° 3).

Il nous semble que cette première hypothèse pourrait être complétée par une seconde hypothèse, à savoir celle dans laquelle les deux parents de l'enfant, même s'ils ne sont pas parvenus à une solution d'accord, s'accorderaient à tout le moins pour considérer qu'il est préférable que leur enfant ne soit pas entendu. Ce sont les parents qui ont la responsabilité éducative à l'égard de leurs enfants. S'il sont tous les deux d'accord pour penser qu'il n'y a pas lieu de faire « comparaître » leur enfant devant le juge et s'ils jugent préférable de laisser leur enfant en dehors du conflit qui les oppose, le juge ne doit pas s'immiscer dans cette décision commune qui est du ressort de la responsabilité parentale. Il n'y a pas lieu de vouloir faire comparaître des enfants dans une procédure entre leurs parents malgré et contre le consensus des deux parents. Ce dont l'enfant a, en effet, le plus besoin c'est de la distance et de la sérénité par rapport à l'éventuel conflit des adultes. Il convient de préserver toute démarche commune des parents qui tendrait à offrir à l'enfant cette sérénité.

N° 31 DE MME NYSSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 2 du gouvernement)

Art. 2

Supprimer le 5°, alinéa 3, du § 3 proposé.

Justification

Ordonner une enquête sociale dans tous les cas concernant des mineurs de moins de douze ans afin de vérifier si le mineur concerné est capable d'émettre une opinion nous paraît difficilement praticable. Il faut des mois pour obtenir une telle enquête sociale.

Par ailleurs, l'enquête sociale est souvent mal acceptée par les parents de l'enfant, qui y voient une ingérence dans ce qui est du domaine de leur responsabilité parentale. Une telle enquête risque de surcroît de troubler les enfants très jeunes.

N° 32 DE MME NYSSSENS

(Amendement subsidiaire à l'amendement n° 31 de Mme Nyssens)

Art. 2

Au 5°, alinéa trois, du § 3 proposé, remplacer les mots « est entendu de la même manière » par les mots « est averti, par simple lettre, de la possibilité qu'il a d'être entendu par le juge dans toute affaire le concernant ou l'intéressant ».

Justification

Voir sous-amendement n° 29.

Nr. 33 VAN MEVROUW NYSSSENS

(Subamendement op amendement nr. 23 van mevrouw de Bethune)

Art. 2

De voorgestelde bepaling doen voorafgaan door een nieuw lid, luidende :

«*De minderjarige die gehoord wenst te worden, zendt het door hem ondertekende oproepingsbericht terug naar de griffie van de rechtbank, met de vermelding of hij rechtstreeks door de rechter of door de door laatstgenoemde aangewezen persoon wenst te worden gehoord.*»

Verantwoording

Het komt ons voor dat subamendement nr. 23 moet worden gesteund omdat dit zowel het idee van de verplichting minderjarigen te horen als het idee van een verschijningsplicht van minderjarigen verwerpt. Beide ideeën zijn immers strijdig met het rechtsbegrip.

Het voorstel behoort te bepalen dat het verplicht is minderjarigen erop te wijzen dat ze het recht hebben door de rechter gehoord te worden, maar de minderjarige kan steeds weigeren dat recht uit te oefenen.

Het amendement vermeldt echter niet welke procedure moet worden gevolgd indien de minderjarige gehoord wenst te worden.

Bovendien komt het ons voor dat de minderjarige steeds moet kunnen kiezen te worden gehoord door de rechter of door een andere door de rechter aan te wijzen persoon.

Nr. 34 VAN MEVROUW NYSSSENS

(Subamendement op amendement nr. 2 van de regering)

Art. 2

In het 5°, het vierde lid van de voorgestelde § 3 vervangen als volgt :

«*De minderjarige die gehoord wenst te worden, zendt het in het eerste lid bedoelde en door hem ondertekende oproepingsbericht terug naar de griffie van de rechtbank en vermeldt of hij rechtstreeks door de rechter of door de door laatstgenoemde aangewezen persoon wenst te worden gehoord.*

De minderjarige kan weigeren gehoord te worden. In dat geval vermeldt hij uitdrukkelijk zijn weigering op het oproepingsbericht dat hij ondertekend terugzendt naar de griffie van de rechtbank.

De weigering van de minderjarige wordt ook vermeld op het afschrift van het oproepingsbericht dat de advocaat van de minderjarige terugzendt naar de griffie van de rechtbank.

De minderjarige die weigert gehoord te worden, kan zich laten vertegenwoordigen door een advocaat.»

N° 33 DE MME NYSSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 23 de Mme de Bethune)

Art. 2

Faire précéder la disposition proposée d'un alinéa nouveau, rédigé comme suit :

«*Le mineur qui souhaite être entendu renvoie au greffe du tribunal l'avis de convocation signé par lui en mentionnant s'il souhaite être entendu directement par le juge ou par la personne désignée par ce dernier.*»

Justification

Il nous semble que le sous-amendement n° 23 doit être appuyé en ce qu'il rejette tant l'idée d'une audition obligatoire du mineur que l'idée d'une comparution obligatoire du mineur. Ces deux idées sont en effet contradictoires avec la notion de droit.

Il convient de créer une obligation d'avertir le mineur du droit qu'il a d'être entendu par le juge, mais le mineur peut toujours refuser d'exercer son droit à l'audition.

Cependant, l'amendement ne précise pas la procédure à suivre lorsque le mineur souhaite être entendu.

De plus, il nous semble que le mineur doit toujours avoir la possibilité de choisir d'être entendu par le juge ou par une autre personne désignée par le juge.

N° 34 DE MME NYSSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 2 du gouvernement)

Art. 2

Remplacer au 5°, l'alinéa 4 du § 3 proposé par ce qui suit :

«*Le mineur qui souhaite être entendu renvoie au greffe du tribunal l'avis visé à l'alinéa premier, signé de sa main, en mentionnant s'il souhaite être entendu directement par le juge ou par la personne désignée par ce dernier.*

Le mineur peut refuser d'être entendu. Dans ce cas, il mentionne expressément son refus sur l'avis, qu'il renvoie, signé de sa main, au greffe du tribunal.

Le refus du mineur est aussi mentionné sur la copie de l'avis que l'avocat du mineur renvoie au greffe du tribunal.

Le mineur qui refuse d'être entendu, a la possibilité de se faire représenter par un avocat.»

Verantwoording

Dit amendement sluit aan bij amendement nr. 23. Uit de hoorzittingen blijkt duidelijk dat noch het verplichte horen van de minderjarige noch een verplichte verschijning van de minderjarige wenselijk is. Beide ideeën zijn immers strijdig met het rechtsbegrip. Het voorstel moet bepalen dat het verplicht is de minderjarige erop te wijzen dat hij het recht heeft door de rechter gehoord te worden maar de minderjarige kan steeds weigeren dat recht uit te oefenen.

Anders dan amendement nr. 23 schrijft dit amendement de te volgen procedure voor, wanneer de minderjarige gehoord wenst te worden en wanneer de minderjarige weigert gehoord te worden. Daar de minderjarige immers geen officiële oproepingsbrief ontvangt maar een bericht waarin hij wordt geïnformeerd over zijn recht om gehoord te worden, is het belangrijk dat hij de rechter meedeelt of hij al dan niet gehoord wil worden. Wil hij gehoord worden, dan moet immers een officiële oproeping volgen. Weigert hij, dan moet die weigering door de minderjarige worden vermeld op het origineel van het ontvangen bericht en door de advocaat op het afschrift van dit bericht. Zowel het origineel als het afschrift van het bericht worden teruggezonden naar de griffie van de rechtbank. Dit is een eenvoudig middel om er zich van te vergewissen dat de minderjarige goed werd ingelicht over zijn rechten. De minderjarige die weigert gehoord te worden, kan zich laten vertegenwoordigen door zijn advocaat.

Daarenboven zijn wij de mening toegedaan dat de minderjarige steeds moet kunnen kiezen of hij gehoord wordt door de rechter of door een andere persoon die door de rechter wordt aangewezen. Artikel 12 van het Verdrag inzake de rechten van het kind zegt immers het volgende: «Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.»

Nr. 35 VAN MEVROUW NYSSSENS

(Subamendement op amendement nr. 2 van de regering)

Art. 2

In het 5°, eerste lid van de voorgestelde § 3 aanvullen als volgt:

«De tekst van dit bericht bevat de bepalingen van dit artikel en vermeldt de volledige informatie over de permanenties van jeugdadvocaten, waartoe minderjarigen zich kunnen wenden. Een afschrift van dit bericht wordt naar de advocaat van de minderjarige gezonden.»

Verantwoording

Dit amendement moet worden gelezen samen met amendementen nrs. 28 en 29 van dezelfde indiener en met het wetsvoorstel tot instelling van jeugdadvocaten voor minderjarigen, dat bepaalt dat de minderjarige door een jeugdadvocaat of door een advocaat naar keuze wordt bijgestaan wanneer hij wordt gehoord, tenzij hij er uitdrukkelijk van afziet. De mogelijkheid dat een minderjarige zich door een advocaat laat bijstaan, is ook opgenomen in de eerste- en tweedelijnsrechtshulp.

Zodra de minderjarige een advocaat heeft, ontvangt die advocaat een afschrift van het bericht dat de minderjarige ervan op de hoogte brengt dat hij kan worden gehoord indien hij dat wenst.

Justification

Cet amendement s'inscrit dans la ligne de l'amendement n° 23. Il ressort clairement des auditions que tant une audition obligatoire du mineur qu'une comparution obligatoire du mineur ne sont pas souhaitables. Ces deux idées sont en effet contradictoires avec la notion de droit. Il convient de créer une obligation d'avertir le mineur du droit qu'il a d'être entendu par le juge, mais le mineur peut toujours refuser d'exercer son droit à l'audition.

À la différence de l'amendement n° 23, le présent amendement précise la procédure à suivre tant lorsque le mineur souhaite être entendu, que lorsqu'il refuse d'être entendu. En effet, dès lors que ce que le mineur reçoit n'est pas une convocation officielle mais un avis l'informant de son droit d'être entendu, il importe qu'il fasse savoir au juge s'il souhaite être entendu. Dans ce cas, en effet, une convocation officielle devra suivre. En cas de refus, ce refus doit être acté par le mineur sur l'original de l'avis reçu et par l'avocat sur la copie de cet avis. Tant l'origine que la copie de l'avis sont renvoyés au greffe du tribunal. C'est un moyen simple pour s'assurer que le mineur a bien été informé de ses droits. Le mineur qui refuse d'être entendu a la possibilité de se faire représenter par son avocat.

De plus, il nous semble que le mineur doit toujours avoir la possibilité de choisir d'être entendu par le juge ou par une autre personne désignée par le juge. L'article 12 de la Convention relative aux droits de l'enfant précise d'ailleurs: «On donnera notamment à l'enfant la possibilité d'être entendu dans toute procédure judiciaire ou administrative l'intéressant, soit directement, soit par l'intermédiaire d'un représentant ou d'une organisme approprié, de façon compatible avec les règles de procédure de la législation nationale.»

N° 35 DE MME NYSSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 2 du gouvernement)

Art. 2

Au 5°, compléter l'alinéa premier du § 3 proposé par ce qui suit:

«Le texte de cet avis reproduit les dispositions du présent article et mentionne les coordonnées de la permanence avocat des mineurs à laquelle le mineur peut s'adresser. Copie de cet avis est adressé à l'avocat du mineur.»

Justification

Cet amendement doit se lire conjointement avec les amendements n°s 28 et 29 du même auteur, ainsi qu'avec la proposition de loi instituant les avocats des mineurs qui dispose que le mineur est assisté par un avocat des mineurs ou un avocat de son choix dans le cadre de son audition, sauf s'il y renonce expressément. La possibilité pour un mineur d'être assisté par un avocat est aussi prévue dans le cadre de l'aide juridique de première et de seconde ligne.

Dès que le mineur a un avocat, cet avocat reçoit copie de l'avis informant le mineur de la possibilité qu'il a d'être entendu s'il le souhaite. Si le mineur refuse d'être entendu, ce refus sera

Weigert de jongere te worden gehoord, dan wordt die weigering vermeld op het bericht dat de minderjarige naar de rechtbank terugstuurt en op het afschrift van het bericht dat de advocaat terugstuurt naar de rechtbank. Met een dergelijke regeling kan men er zich zo soepel mogelijk en zonder al te veel formaliteiten van vergewissen of de minderjarige op de hoogte werd gebracht van zijn recht te worden gehoord en of hij met kennis van zaken heeft beslist er al dan niet gebruik van te maken.

Het bericht dat de minderjarige ontvangt, moet hem in staat stellen te weten dat hij kan worden gehoord en dat hij kan worden geholpen bij het uitoefenen van dit recht. Het amendement stelt hiertoe voor in het bericht de bepalingen te vermelden van het nieuwe artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek en de gegevens van de dichtstbijzijnde permanentie van jeugdadvocaten.

Nr. 36 VAN MEVROUW TAELEMAN

(Subamendement op amendement nr. 2 van de regering)

Art. 2

In het 5°, § 3, eerste lid, het woord «hem» vervangen door de woorden «zijn persoon» en de woorden «of aanbelangt» doen vervallen.

Verantwoording

Hoewel het principe van de opsporings- en verschijningsplicht volledig kan worden bijgetreden omdat het de last van de beslissing om al dan niet gehoord te worden van de schouders van de minderjarige haalt, zal dit systeem een enorme administratieve werklast voor de griffiers en rechters en dito papierberg met zich meebrengen. Daarenboven is een verplichte verschijning en oproeping een verbetering ten overstaan van het huidige systeem omdat het een stuk rechtszekerheid en uniformiteit in de toepassing van het hoorrecht met zich meebrengt.

Het opleggen van een dergelijk systeem met de hoge administratieve inspanningen lijkt echter enkel verantwoord in de gevallen waar het horen van de minderjarige een echte meerwaarde voor de minderjarige en de rechtbank met zich meebrengt. Dit is vooral zo wanneer de betwisting «de persoon» van de minderjarige rechtstreeks raakt, zoals in geval van betwistingen over het ouderlijk gezag, het omgangsrecht, betwistingen tussen ouders over schoolkeuze, ... In andere gevallen (denken we bijvoorbeeld aan betwistingen in het kader van een echtscheiding die enkel nog gaan over de afbetalingen van leningen voor de woning of de wagen) is de verschijning van de minderjarige dikwijls totaal zinloos. Het subamendement nr. 38 voorziet wel dat het horen van de minderjarige in deze gevallen enkel op verzoek van de minderjarige of bij beslissing van de rechter zelf gebeurt.

Nr. 37 VAN MEVROUW TAELEMAN

(Subamendement op amendement nr. 2 van de regering)

Art. 2

In het 5°, § 3, derde lid, het woord «hem» schrappen en vervangen door de woorden «zijn persoon» en de woorden «of aanbelangt» doen vervallen.

Verantwoording

Zie het vorige subamendement.

mentionné sur l'avis que le mineur renvoie au tribunal et sur la copie de l'avis que l'avocat renvoie au tribunal. Ce système permet de s'assurer de la manière la plus souple possible, et sans trop de formalisme, que le mineur a bien été informé de son droit à être entendu et qu'il a décidé d'en faire usage ou pas en toute connaissance de cause.

L'avis que le mineur reçoit doit lui permettre de savoir qu'il peut être entendu et qu'il peut être aidé dans l'exercice de ce droit. L'amendement propose pour ce faire de faire figurer sur l'avis les dispositions du nouvel article 931 du Code judiciaire ainsi que les coordonnées de la permanence avocat des mineurs la plus proche.

Clotilde NYSENS.

N° 36 DE MME TAELEMAN

(Sous-amendement à l'amendement n° 2 du gouvernement)

Art. 2

Au 5°, § 3, alinéa 1er, remplacer les mots «le concernant et l'intéressant» par les mots «concernant sa personne».

Justification

Bien que l'on puisse souscrire à part entière au principe de l'obligation de convocation et de comparution, parce qu'elle épargne au mineur de devoir décider d'être entendu ou non, ce système engendrera une énorme charge de travail administrative et une multiplication de paperasses pour les greffes et les juges. En outre, l'obligation de comparaître et de convoquer constitue une amélioration par rapport au système actuel, parce qu'elle apporte une certaine sécurité juridique et une certaine uniformité dans l'application du droit d'être entendu.

Imposer un tel système, avec les intenses efforts administratifs qu'il suppose, ne paraît toutefois justifié que dans les cas où entendre le mineur génère une véritable plus-value pour le mineur et le tribunal. Il en est surtout ainsi lorsque la contestation touche directement «la personne» du mineur, comme en cas de contestations sur l'autorité parentale, le droit de visite, les contestations entre le père et la mère à propos du choix de l'école, ... Dans d'autres cas (nous songeons, par exemple, à des contestations dans le cadre d'un divorce qui ne portent plus que sur les remboursements d'emprunts pour le logement ou la voiture), la comparution du mineur n'a souvent absolument aucun sens. Le sous-amendement n° 38 prévoit toutefois que dans ces cas, l'audition du mineur n'aura lieu qu'à la demande de ce dernier ou par décision du juge.

N° 37 DE MME TAELEMAN

(Sous-amendement à l'amendement n° 2 du gouvernement)

Art. 2

Au 5°, § 3, alinéa 3, remplacer les mots «le concernant et l'intéressant» par les mots «concernant sa personne».

Justification

Voir la justification du sous-amendement précédent.

Nr. 38 VAN MEVROUW TAELEMAN

(Subamendement op amendement nr. 2 van de regering)

Art. 2

In het 5°, § 3, tussen het derde lid en het vierde lid, de volgende leden invoegen :

« De minderjarige die de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt wordt, op zijn verzoek of bij beslissing van de rechter, gehoord in elke zaak die hem betreft of hem aanbelangt.

De minderjarige die de leeftijd van twaalf jaar niet heeft bereikt wordt eveneens gehoord op zijn verzoek of bij beslissing van de rechter wanneer uit een door de rechter bevolen maatschappelijk onderzoek blijkt dat de minderjarige in staat is zijn eigen mening te kunnen vormen over de zaak die hem betreft of hem aanbelangt. Blijkt uit het gevoerde onderzoek dat dit niet het geval is, dan beschikt de minderjarige over vijftien werkdagen om de rechter schriftelijk te verzoeken hem op te roepen opdat de rechter zelf over deze bekwaamheid zou kunnen oordelen. De termijn wordt gerekend vanaf de dag na die waarop de minderjarige persoonlijk door de zorg van het openbaar ministerie tegen ontvangstbewijs in kennis is gesteld van het resultaat van het onderzoek. Oordeelt de rechter dat de minderjarige in staat is zijn mening te kunnen vormen, dan hoort hij hem. De beoordeling door de rechter over de bekwaamheid van de minderjarige is niet vatbaar voor verzet, noch hoger beroep. »

Verantwoording

Wanneer de rechter oordeelt dat het horen van de minderjarige noodzakelijk is of nuttig voor het oplossen van de betwisting hoewel het geschil niet strikt genomen zijn persoon betreft, of indien de minderjarige zelf uitdrukkelijk wenst te worden gehoord, mag dit geenszins worden uitgesloten. Dit amendement wenst dit facultatief hoorrecht in te voegen.

Martine TAELEMAN.

Nr. 39 VAN MEVROUW de T^e SERCLAES EN DE HEER MAHOUX

(Subamendement op amendement nr. 2 van de regering)

Art. 2

Dit artikel wijzingen als volgt :

A. In het 4°, de woorden « derde tot en met het zevende » vervangen door de woorden « het zesde en het zevende ».

B. In het 5°, vóór de voorgestelde bepaling, de twee volgende leden invoegen :

« Onverminderd de wettelijke bepalingen betreffende zijn vrijwillige tussenkomst en zijn toestem-

N° 38 DE MME TAELEMAN(Sous-amendement à l'amendement n° 2 du gouvernement)

Art. 2

Ajouter, après le 5°, § 3, alinéa 3, les alinéas nouveaux, libellés comme suit :

« Le mineur qui a atteint l'âge de douze ans est entendu, à sa demande ou par décision du juge, dans toute affaire le concernant ou l'intéressant.

Le mineur qui n'a pas atteint l'âge de douze ans est également entendu, à sa demande ou par décision du juge, lorsqu'il ressort d'une enquête sociale ordonnée par le juge que le mineur est à même de former sa propre opinion sur l'affaire le concernant et l'intéressant. S'il ressort de l'enquête menée que tel n'est pas le cas, le mineur dispose de quinze jours ouvrables pour demander par écrit au juge de le convoquer afin que le juge puisse lui-même apprécier cette capacité. Le délai est calculé à partir du jour après lequel le mineur a été informé personnellement du résultat de l'enquête par les soins du ministère public, contre accusé de réception. Si le juge estime que le mineur est à même de former son opinion, il l'entend. L'appréciation par le juge de la capacité du mineur n'est pas susceptible d'opposition, ni d'appel. »

Justification

Si le juge estime que l'audition du mineur est nécessaire ou utile pour résoudre la contestation, bien que le litige ne concerne pas strictement parlant sa personne, ou si le mineur lui-même souhaite expressément être entendu, on ne peut absolument pas l'exclure. Le présent amendement vise à introduire ce droit facultatif d'être entendu.

N° 39 DE MME de T^e SERCLAES ET M. MAHOUX(Sous-amendement à l'amendement n° 2 du gouvernement)

Art. 2

Modifier cet article comme suit :

A. Au 4°, remplacer les mots « 3 à 7 » par les mots « 6 et 7 ».

B. Au 5°, faire précéder la disposition proposée par les deux alinéas suivants :

« Sans préjudice des dispositions légales prévoyant son intervention volontaire et son consentement, le

ming, wordt de minderjarige die de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt met een gewone brief op de hoogte gebracht van zijn recht om door de rechter te worden gehoord in elke zaak die hem betreft of aanbelangt. Deze brief stelt hem ook op de hoogte van zijn recht om zich te laten bijstaan door een advocaat.

Bij deze brief wordt een gefrankeerd afschrift gevoegd. De minderjarige moet het door hem ondertekende afschrift terugzenden naar de griffie van de rechtbank en vermeldt of hij al dan niet wenst te worden gehoord.»

C. In het 5°, het eerste tot en met het vierde lid van de voorgestelde § 3 vervangen door de thans geldende tekst van het derde tot en met het vijfde lid van artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek.

D. In het 5°, in het vijfde lid van de voorgestelde § 3, de woorden «uitgezonderd, gehoord, behalve wanneer de rechter in het belang van de minderjarige beslist dat een door hem daartoe aangewezen persoon de minderjarige moet vergezellen, dan wel bijstaan.» vervangen door de woorden «en zijn advocaat uitgezonderd, gehoord. Indien hij afziet van de mogelijkheid om zich door een advocaat te laten bijstaan, kan hij zich laten bijstaan door een vertrouwenspersoon die onafhankelijk is van de partijen in het geding. In voorkomend geval kan de rechter in het belang van de minderjarige een persoon aanwijzen om hem te vergezellen, dan wel bij te staan.»

Verantwoording

De indieners van het amendement menen dat het niet opportuun is een hoorplicht in te stellen voor alle minderjarigen, of het nu vanaf zeven jaar of twaalf jaar geldt. Deze procedure zou voor de minderjarige bezwarend kunnen zijn. Bovendien zou ze geen invloed hebben op de gerechtelijke achterstand, aangezien zelfs kinderen die niets te zeggen hebben, gehoord zouden moeten worden, bijvoorbeeld bij echtscheidingsprocedures ...

Volgens de indieners heeft het kind recht gehoord te worden. Om het kind volledig op de hoogte te brengen van zijn rechten en het die te laten uitoefenen, moet het kind vernemen dat hij het recht heeft om te worden gehoord indien hij dat wenst, vergezeld van zijn advocaat of, indien hij de bijstand van een advocaat afwijst, van een onafhankelijke vertrouwenspersoon. Onder onafhankelijke persoon verstaan de indieners iemand die niet tot de familie- of kennissenkring behoort, zoals bijvoorbeeld een psycholoog waarmee de minderjarige te maken heeft gehad in het kader van de echtscheiding van zijn ouders, of een persoon met wie hij geen nauwe banden heeft ...

In samenspraak met actoren in het veld is de keuze gevallen op het meedelen van het hoorrecht vanaf twaalf jaar omdat blijkt dat op de verbaliseringsleeftijd of de leeftijd van zeven jaar het voor een kind te bezwarend zou zijn om een beslissing te treffen inzake zijn verhoor en het te verplichten een brief terug te zenden naar de griffie.

Aangezien bovendien de leden van artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de mogelijkheid voor het kind om op zijn verzoek te worden gehoord, behouden blijven, kan een kind onder de twaalf jaar op zijn verzoek nog steeds gehoord worden. Door alweer te verwijzen naar artikel 931 van het Gerechtelijk

mineur, âgé de 12 ans, est averti, par simple lettre, de son droit à être auditionné par le juge dans toute affaire le concernant ou touchant à son intérêt. Cette lettre l'informe également de son droit d'être assisté par un avocat.

À cette lettre est annexé un double affranchi. Le mineur doit renvoyer, au greffe du tribunal, ce double signé par lui en mentionnant s'il veut être auditionné ou s'il le refuse.»

C. Au 5°, remplacer les alinéas premier à 4 du § 3 proposé par le texte actuel des alinéas 3 à 5 de l'article 931 du Code judiciaire.

D. Au 5°, à l'alinéa 5 du § 3 proposé, remplacer les mots «, sauf lorsque le juge décide dans l'intérêt du mineur qu'une personne qu'il désigne à cette fin doit accompagner, voire assister le mineur.» par les mots «et son avocat. S'il a renoncé à la faculté d'être assisté par un avocat, il peut être assisté par une personne de confiance indépendante des parties à l'instance. Le cas échéant, le juge peut, dans l'intérêt du mineur, désigner une personne afin de l'accompagner, voire de l'assister.»

Justification

Les auteurs de l'amendement estiment qu'il n'est pas opportun d'instaurer une obligation pour tout mineur d'être auditionné que ce soit à partir de sept ans ou à partir de douze ans. Cette procédure serait trop lourde pour le mineur. Par ailleurs, elle n'améliorera pas l'arriéré judiciaire car même des enfants qui n'auraient rien à dire, devraient être auditionnés dans des procédures telles que les divorces ...

Les auteurs estiment que l'audition est un droit de l'enfant. Afin que l'enfant soit entièrement informé de ses droits, et qu'ils deviennent donc effectifs, il est nécessaire d'avertir l'enfant qu'il a le droit d'être auditionné s'il le souhaite et ce, accompagné de son avocat ou, s'il renonce à l'assistance d'un avocat, d'une personne de confiance indépendante. Par personne indépendante, les auteurs visent celles ne faisant pas partie du cercle familial comme, par exemple, une psychologue que le mineur aurait rencontré dans le cadre du divorce de ses parents, ou toute personne avec laquelle il a des contacts privilégiés ...

Suite à des contacts pris avec les acteurs du terrain, il est opté pour une information du droit d'audition à partir de l'âge de douze ans car il s'avère qu'à l'âge de verbalisation ou à l'âge de sept ans, il serait trop lourd pour l'enfant de se positionner sur son audition en devant renvoyer le courrier au greffe.

Par ailleurs, étant donné que les alinéas de l'article 931 du Code judiciaire relatifs à la possibilité pour l'enfant d'être auditionné à sa demande sont maintenus, un enfant de moins de douze ans pourrait être auditionné à sa demande. L'amendement, toujours en se référant à l'article 931 du Code judiciaire, conserve égale-

Wetboek, raakt het amendement al evenmin aan de mogelijkheid voor de rechter om te vragen het kind te horen wanneer hij oordeelt dat de omstandigheden dit vereisen, waarbij de minderjarige dit kan weigeren.

De indieners zijn de mening toegedaan dat de rechter buiten de advocaat of de vertrouwenspersoon een persoon moet kunnen aanwijzen die de minderjarige begeleidt. Het kan immers noodzakelijk zijn dat het kind vergezeld wordt van een psychiater, een psycholoog, een sociaal assistent of een gebarentolk.

Nr. 40 VAN MEVROUW de T' SERCLAES EN DE HEER MAHOUX

Art. 3bis (nieuw)

Een artikel 3bis (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 3bis. — In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 931ter ingevoegd, luidende :

« Art. 931ter. — De Koning stelt een standaardbrief op om de minderjarige op de hoogte te brengen van het recht gehoord te worden. Hij ziet erop toe dat die brief leesbaar is gelet op de leeftijd van de minderjarige. »

Verantwoording

Het is belangrijk standaardbrieven op te stellen die ter informatie naar de minderjarige worden gestuurd. Het taalgebruik van die standaardbrieven wordt aangepast aan de leeftijd van het kind opdat ze zo begrijpelijk mogelijk zijn.

Nr. 41 VAN MEVROUW de T' SERCLAES EN DE HEER MAHOUX

(Subamendement op amendement nr. 2 van de regering)

Art. 2

In het vijfde lid van de voorgestelde § 3 van het 5°, de woorden «, behalve wanneer de rechter in het belang van de minderjarige beslist dat een door hem daartoe aangewezen persoon de minderjarige moet vergezellen, dan wel bijstaan.» vervangen door de woorden « Wanneer de minderjarige afziet van de mogelijkheid om zich te laten bijstaan door een advocaat, kan hij worden bijgestaan door een vertrouwenspersoon die onafhankelijk is van de partijen in het geding. In voorkomend geval kan de rechter, in het belang van de minderjarige, een persoon aanwijzen om de minderjarige te vergezellen, dan wel bij te staan. »

Verantwoording

Indien amendement nr. 24 van mevrouw de Bethune, volgens hetwelk de hoorzitting plaatsvindt in aanwezigheid van de advocaat van de minderjarige, wordt aangenomen, dient men de voorwaarden te wijzigen waaronder de rechter de persoon aanwijst

ment la possibilité pour le juge de demander une audition lorsqu'il estime que la situation l'exige et ce, avec possibilité de refus de la part du mineur.

Les auteurs estiment qu'il est nécessaire que le juge puisse désigner une personne qui assistera le mineur, en plus de son avocat ou de sa personne de confiance. En effet, il est parfois nécessaire que l'enfant soit accompagné d'un psychiatre, psychologue, assistant social ou un interprète pour sourds et muets.

N° 40 DE MME de T' SERCLAES ET M. MAHOUX

Art. 3bis (nouveau)

Insérer un article 3bis (nouveau), rédigé comme suit :

« Art. 3bis. — Dans le même Code est inséré un article 931ter, rédigé comme suit :

« Art. 931ter. — Le Roi établit un modèle de lettre informant le mineur de son droit d'audition en veillant à ce qu'il soit lisible eu égard à son âge. »

Justification

Il est important de mettre au point des modèles types de lettres d'information qui seront envoyées au mineur. Ces modèles utiliseront un langage différent en fonction de l'âge de l'enfant afin qu'ils soient le plus accessible possible.

N° 41 DE MME de T' SERCLAES ET M. MAHOUX

(Sous-amendement à l'amendement n° 2 du gouvernement)

Art. 2

Au 5°, alinéa 5, du § 3 proposé, remplacer les mots «, sauf lorsque le juge décide dans l'intérêt du mineur qu'une personne qu'il désigne à cette fin doit accompagner, voire assister le mineur.» par les mots « S'il a renoncé à la faculté d'être assisté par un avocat, il peut être assisté par une personne de confiance indépendante des parties à l'instance. Le cas échéant, le juge peut, dans l'intérêt du mineur, désigner une personne afin de l'accompagner, voire de l'assister. »

Justification

Si l'amendement n° 24 de Mme de Bethune, prévoyant que l'audition se fait en présence de l'avocat du mineur, est adopté, il y a lieu de modifier les termes relatifs à la désignation par le juge de la personne qui accompagnera le mineur. En effet, telle que rédigée,

die de minderjarige zal vergezellen. Zoals de tekst thans luidt, zou de beslissing van de rechter (om een persoon aan te wijzen) immers voorgaan op de beslissing van het kind (om een advocaat te nemen).

Wat de vertrouwenspersoon betreft verwijzen de indieners naar amendement nr. 36.

Nr. 42 VAN MEVROUW TAE LMAN

(Subamendement op amendement nr. 38)

Art. 2

De voorgestelde bepaling doen voorafgaan door de woorden « Onverminderd de wettelijke bepalingen betreffende zijn vrijwillige tussenkomst en zijn toestemming, wordt » en het woord « wordt » in de eerste zin doen vervallen.

Martine TAE LMAN.

Nr. 43 VAN DE DAMES de BETHUNE EN KAÇAR

(Subamendement op amendement nr. 2 van de regering)

Art. 2

A. In het 5°, § 3, eerste lid, de woorden « de zaak die hem » vervangen door de woorden « geding dat zijn persoon ».

B. In hetzelfde lid, de woorden « of aanbelangt » vervangen door de woorden « en op zijn verzoek of bij beslissing van de rechter in elk geding dat hem aanbelangt ».

C. In het 5°, § 3, derde lid, na het woord « gehoord », de woorden « in elk geding dat zijn persoon betreft of op zijn verzoek of bij beslissing van de rechter in elk geding dat hem aanbelangt » invoegen en de woorden « de zaak die hem betreft of aanbelangt » vervangen door de woorden « het geding dat zijn persoon betreft of hem aanbelangt ».

Verantwoording

Cf. Bespreking in commissie.

Sabine de BETHUNE.
Meryem KAÇAR.

la décision du juge — désigner une personne — prévaudrait sur la décision de l'enfant — prendre un avocat.

En ce qui concerne la personne de confiance, les auteurs se réfèrent à l'amendement n° 36.

Nathalie de T^r SERCLAES.
Philippe MAHOUX.

N° 42 DE MME TAE LMAN

(Sous-amendement à l'amendement n° 38)

Art. 2

Faire précéder la disposition proposée par les mots « Sans préjudice des dispositions légales relatives à son intervention volontaire et à son consentement, ».

N° 43 DE MMES de BETHUNE ET KAÇAR

(Sous-amendement à l'amendement n° 2 du gouvernement)

Art. 2

A. Au 5°, § 3, alinéa 1er, remplacer les mots « dans toute affaire le concernant » par les mots « dans tout procès concernant sa personne ».

B. Au même alinéa, remplacer les mots « et l'intéressant » par les mots « et, à sa demande ou sur décision du juge, dans tout procès l'intéressant ».

C. Au 5°, § 3, alinéa 3, insérer, après les mots « entendu de la même manière », les mots « dans tout procès concernant sa personne ou, à sa demande ou sur décision du juge, dans tout procès l'intéressant ». Remplacer les mots « l'affaire le concernant et l'intéressant » par les mots « le procès concernant sa personne ou l'intéressant ».

Justification

Se référer à la discussion en commission.

Nr. 44 VAN MEVROUW de BETHUNE

(Subamendement op amendement nr. 2 van de regering)

Art. 2

In het 5°, de voorgestelde § 3, vierde lid, vervangen door volgende bepaling:

«De minderjarige wordt opgeroepen bij oproepingsbericht zoals bedoeld in artikel 931ter.

De minderjarige kan weigeren aan de oproeping van de rechter gevolg te geven. Deze weigering moet worden meegedeeld door de minderjarige door terugzending van het door hem ondertekende oproepingsbericht aan de griffie van de rechtbank. Het oproepingsbericht vermeldt de bepalingen van dit lid en de coördinaten van de jeugdadvocatenpermanentie waar de minderjarige zich kan wenden.

De advocaat van de minderjarige ontvangt in elk geval een afschrift van het oproepingsbericht. Indien de minderjarige weigert aan de oproeping van de rechter gevolg te geven, ziet de advocaat na of deze weigering vrijwillig is gedaan en deelt het resultaat van dit nazicht eveneens mee aan de griffie van de rechtbank.»

Verantwoording

1. Gedurende de besprekingen in de commissie dienen zich verschillende pistes aan teneinde het spreekrecht van de minderjarige te waarborgen:

— een verplichte oproeping met verplichte verschijning van de minderjarige (zoals voorzien in het oorspronkelijk voorstel van de indienster van huidig amendement);

— een eenvoudige informatieplicht van de rechtbank ten aanzien van de minderjarige dat hij kan gehoord worden indien hij dit wenst (zie amendement nr. 39 van mevrouw de T' Serclaes en amendement nr. 34 van mevrouw Nyssens);

— een verplichte oproeping zonder verplichte verschijning van de minderjarige.

De indienster van huidig amendement is van oordeel dat minderjarigen steeds de kans moeten krijgen te worden gehoord. De enige wijze om dit spreekrecht ook effectief te maken en de optimale waarborg te verlenen dat de minderjarige van dit recht gebruik maakt, bestaat voor indienster in een oproepingsplicht, maar zonder een verschijningsplicht.

Op deze wijze wordt ook aan artikel 12 van het Kinderrechtenverdrag effectief uitvoering verleend.

Dit werd ook zo bevestigd in de diverse hoorzittingen. De hoorzittingen wezen uit dat de verschijningsplicht soms een ongewenste belasting kan uitmaken voor de minderjarige. Een oproepingsplicht kan derhalve volstaan.

Het oproepingsbericht dient echter wel in een kindvriendelijke taal te worden opgesteld. Een nieuw artikel 931ter (geïnspireerd op amendement nr. 40 van mevrouw de T' Serclaes) draagt daartoe de Koning op om dergelijk model uit te werken.

Om evenwel te vermijden dat de minderjarige onder externe druk zou weigeren aan de oproeping van de rechter gevolg te geven en te garanderen dat de minderjarige wel degelijk geïnformeerd werd opens zijn recht om te worden gehoord,

N° 44 DE MME de BETHUNE(Sous-amendement à l'amendement n° 2 du gouvernement)

Art. 2

Remplacer le 5°, § 3, alinéa 4, par la disposition suivante:

«Le mineur est convoqué au moyen de l'avis de convocation visé à l'article 931ter.

Le mineur peut refuser de donner suite à la convocation qui lui est adressée par le juge. Il doit notifier ce refus en renvoyant l'avis de convocation au greffe du tribunal après l'avoir signé. L'avis de convocation mentionne les dispositions du présent alinéa et les coordonnées de la permanence des avocats des jeunes à laquelle le mineur peut s'adresser.

L'avocat du mineur reçoit en tout cas copie de l'avis de convocation. Si le mineur refuse de donner suite à la convocation du juge, l'avocat vérifie si ce refus correspond à la volonté du mineur et communique également le résultat de cette vérification au greffe du tribunal.»

Justification

1. Durant les discussions en commission, plusieurs pistes sont apparues pour garantir le droit de parole du mineur:

— une convocation obligatoire avec comparution obligatoire du mineur (comme prévu dans la proposition initiale de l'auteur du présent amendement);

— une simple obligation faite au tribunal d'informer le mineur de la possibilité d'être entendu s'il le souhaite (voir l'amendement n° 39 de Mme de T' Serclaes et l'amendement n° 34 de Mme Nyssens);

— une convocation obligatoire sans comparution obligatoire du mineur.

L'auteur du présent amendement estime que les mineurs doivent toujours avoir la possibilité d'être entendus. La seule manière de rendre ce droit de parole effectif et d'avoir une garantie optimale que le mineur fera usage de ce droit, consiste, selon l'auteur, à prévoir l'obligation de le convoquer, mais sans qu'il soit tenu de comparaître.

Cette formule permet aussi d'assurer la mise en œuvre effective de l'article 12 de la Convention relative aux droits de l'enfant.

Les diverses auditions ont confirmé ce point de vue et montré que l'obligation de comparaître constitue parfois pour le mineur une charge indésirable. L'obligation de le convoquer pourrait dès lors suffire.

L'avis de convocation doit cependant être rédigé dans un langage abordable pour l'enfant. Un article 931ter nouveau (qui s'inspire de l'amendement n° 40 de Mme de T' Serclaes) habilite à cette fin le Roi à mettre pareil modèle au point.

En vue toutefois d'éviter que le mineur ne subisse des pressions externes pour l'amener à refuser de donner suite à la convocation du juge et en vue de garantir que le mineur a bel et bien été informé de son droit à être entendu, il est prévu que celui-ci ne peut notifier

wordt voorzien dat de minderjarige zijn weigering om te verschijnen enkel kan meedelen door terugzending van het door hem ondertekende oproepingsbericht aan de griffie van de rechtbank.

Het amendement dient te worden samengelezen met het wetsvoorstel tot instelling van jeugdadvocaten voor minderjarigen van mevrouw Lindekens (stuk Senaat, nr. 2-256/1). Dit wetsvoorstel voorziet dat elke minderjarige in elk geding dat hem aanbelangt wordt bijgestaan door een advocaat, die ambtshalve kan worden aangeduid ingeval de minderjarige zelf geen jeugdadvocaat heeft gekozen.

Deze toevoeging van de advocaat voor de minderjarige creëert een bijkomende waarborg in het kader van de effectiviteit van de oproepingsplicht van de minderjarige en de informatieplicht van de rechtbank hieromtrent.

Deze advocaat dient immers steeds een afschrift van het oproepingsbericht te ontvangen. Zo de advocaat van de minderjarige verneemt dat hij niet wenst te verschijnen, dient deze advocaat na te zien of deze weigering vrijwillig is gebeurd en brengt hij de griffie van de rechtbank van dit nazicht op de hoogte.

Nr. 45 VAN MEVROUW de BETHUNE

Art. 3bis (nieuw)

In hetzelfde wetboek wordt een artikel 931 teringevoegd, luidende :

« Art. 931ter. — De Koning bepaalt een model van oproepingsbericht dat de minderjarige op een kindvriendelijke en verstaanbare manier duidelijk maakt dat hij voor de rechtbank wordt opgeroepen, dat hij een advocaat kan raadplegen en dat hij zijn verschijning kan weigeren zoals voorzien in artikel 931. »

Verantwoording

Dit amendement is geïnspireerd op amendement nr. 40 van mevrouw de T' Serclaes en dient te worden samengelezen met amendement nr. 44 van mevrouw de Bethune, dat een in oproepingsplicht (maar in geen verschijningsplicht) voorziet voor de minderjarige.

Sabine de BETHUNE.

Nr. 46 VAN MEVROUW NYSSSENS

(Subamendement op amendement nr. 2 van de regering)

Art. 2

In het 5°, het voorgestelde eerste lid van § 3 vervangen als volgt :

« § 3. Onverminderd de wettelijke bepalingen betreffende de vrijwillige tussenkomst van de minderjarige en zijn toestemming, en onverminderd het recht van elke minderjarige [die in staat is zijn mening te uiten] om gehoord te worden op zijn verzoek of na een beslissing door de rechter, kan elke minderjarige

son refus de comparaître qu'en renvoyant au greffe du tribunal l'avis de convocation signé.

Notre amendement doit être lu à la lumière de la proposition de loi instituant les avocats des mineurs (doc. Sénat, n° 2-256/1) de Mme Lindekens, laquelle prévoit que chaque mineur est assisté, dans tout procès l'intéressant, par un avocat qui peut être commis d'office lorsque le mineur n'a pas choisi lui-même un avocat des jeunes.

La désignation d'un avocat au mineur crée une garantie supplémentaire dans le cadre de l'effectivité de l'obligation de convoquer le mineur et de l'obligation pour le tribunal d'informer ce dernier.

Cet avocat doit, en effet, toujours recevoir copie de l'avis de convocation. Si l'avocat du mineur apprend que ce dernier ne souhaite pas comparaître, il doit vérifier si ce refus procède bien d'un choix volontaire et notifier ses constatations au greffe du tribunal.

N° 45 DE MME de BETHUNE

Art. 3bis (nouveau)

Il est inséré, dans le même code, un article 931 ter, rédigé comme suit :

« Art. 931ter. — Le Roi établit un modèle d'avis de convocation expliquant au mineur, dans un langage à sa portée et compréhensible, qu'il est convoqué devant le tribunal, qu'il peut consulter un avocat et qu'il peut refuser de comparaître conformément à l'article 931. »

Justification

Le présent amendement s'inspire de l'amendement n° 40 de Mme de T' Serclaes et doit être lu en corrélation avec l'amendement n° 44 de Mme de Bethune, lequel prévoit une convocation obligatoire du mineur (mais sans obligation de comparaître).

N° 46 DE MME NYSSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 2 du gouvernement)

Art. 2

Remplacer le 5°, § 3, alinéa 1er, proposé, comme suit :

« § 3. Sans préjudice des dispositions légales prévoyant l'intervention volontaire du mineur et son consentement, et du droit pour tout mineur, capable d'émettre une opinion, d'être entendu à sa demande ou sur décision du juge, le mineur qui a atteint l'âge de douze ans est invité à comparaître pour être entendu

die de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt, worden uitgenodigd om voor de rechter te verschijnen [of voor de door de rechter daartoe aangewezen persoon] in elke zaak die hem aanbelangt.»

Nr. 47 VAN MEVROUW de BETHUNE

(Subamendement op het amendement nr. 2 van de regering)

Art. 20

Aan de voorgestelde bepaling, volgende wijzigingen aanbrengen:

A. Het 2° doen vervallen.

B. Het 5°, § 3, eerste tot vierde lid, vervangen als volgt:

« § 3. Onverminderd de wettelijke bepalingen betreffende zijn vrijwillige tussenkomst en zijn toestemming, wordt de minderjarige die de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt, door de rechter gehoord in elk geding dat zijn persoon betreft.

Op zijn verzoek of bij beslissing van de rechter wordt de minderjarige die de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt tevens gehoord in elk geding dat hem aanbelangt.

§ 4. Onverminderd de wettelijke bepalingen betreffende zijn vrijwillige tussenkomst en zijn toestemming, wordt de minderjarige die de leeftijd van twaalf jaar niet heeft bereikt, door de rechter gehoord in elk geding dat zijn persoon betreft, wanneer uit een door de rechter bevolen maatschappelijk onderzoek blijkt dat de minderjarige in staat is zijn eigen mening te kunnen vormen met betrekking tot dit geding.

Op zijn verzoek of bij beslissing van de rechter kan de minderjarige die de leeftijd van twaalf jaar niet heeft bereikt, tevens door de rechter worden gehoord in elk geding dat hem aanbelangt, wanneer uit een door de rechter bevolen maatschappelijk onderzoek blijkt dat de minderjarige in staat is zijn eigen mening te kunnen vormen met betrekking tot dit geding.

Blijkt uit het maatschappelijk onderzoek dat de minderjarige niet in staat is zich een eigen mening te kunnen vormen, dan beschikt de minderjarige over vijftien werkdagen om de rechter schriftelijk te verzoeken hem op te roepen opdat de rechter zelf over deze bekwaamheid zou kunnen oordelen. De termijn wordt gerekend vanaf de dag na die waarop de minderjarige persoonlijk door de zorg van het openbaar ministerie tegen ontvangstbewijs in kennis is gesteld van het resultaat van het onderzoek. Oordeelt de

par le juge ou la personne désignée par ce dernier à cet effet, dans toute affaire le concernant.»

Clotilde NYSSENS.

N° 47 DE MME de BETHUNE

(Sous-amendement à l'amendement n° 2 du gouvernement)

Art. 20

Apporter les modifications suivantes à la disposition proposée:

A. Supprimer le 2°.

B. Au 5°, § 3, remplacer les alinéas 1er à 4 par les dispositions suivantes:

« § 3. Sans préjudice des dispositions légales prévoyant son intervention volontaire et son consentement, le mineur qui a atteint l'âge de douze ans est entendu par le juge dans toute affaire concernant sa personne.

À sa requête ou sur décision du juge, le mineur qui a atteint l'âge de douze ans est également entendu dans toute affaire l'intéressant.

§ 4. Sans préjudice des dispositions légales prévoyant son intervention volontaire et son consentement, le mineur qui n'a pas atteint l'âge de douze ans est entendu par le juge dans toute affaire concernant sa personne, lorsqu'il ressort d'une enquête sociale ordonnée par le juge que le mineur est à même de former sa propre opinion sur ladite affaire.

À sa requête ou sur décision du juge, le mineur qui n'a pas atteint l'âge de douze ans peut également être entendu par le juge dans toute affaire l'intéressant, lorsqu'il ressort d'une enquête sociale ordonnée par le juge que le mineur est à même de former sa propre opinion sur ladite affaire.

S'il ressort de l'enquête sociale que le mineur n'est pas à même de former sa propre opinion, ce dernier dispose de quinze jours ouvrables pour demander par écrit au juge de le convoquer afin que le juge puisse lui-même apprécier cette capacité. Le délai est calculé à partir du jour après lequel le mineur a été informé personnellement du résultat de l'enquête par les soins du ministère public, contre accusé de réception. Si le juge estime que le mineur est à même de former son opinion, il l'entend. L'appréciation par le juge de la

rechter dat de minderjarige in staat is zijn mening te kunnen vormen, dan hoort hij hem. De beoordeling door de rechter over de bekwaamheid van de minderjarige is niet vatbaar voor verzet, noch hoger beroep.

§ 5. Indien het geding de persoon van de minderjarige betreft, wordt de minderjarige opgeroepen bij oproepingsbericht zoals bedoeld in artikel 931ter.

De minderjarige kan weigeren aan de oproeping van de rechter gevolg te geven. Deze weigering moet worden medegedeeld door de minderjarige door terugzending van het door hem ondertekende oproepingsbericht aan de griffie van de rechtbank.

Indien de minderjarige over een advocaat beschikt, wordt tevens een afschrift van het oproepingsbericht aan de advocaat verzonden. Indien de minderjarige weigert aan de oproeping van de rechter gevolg te geven, ziet de advocaat na of deze weigering vrijwillig is gedaan en deelt hij het resultaat van dit nazicht eveneens mee aan de griffie van de rechtbank.»

C. Het 5°, § 3, vijfde tot zesde lid, vernummen tot § 6 tot § 8.

Verantwoording

A. Het 2° in het regeringsamendement strekt ertoe om de leeftijd van « vijftien » jaar te verlagen naar « twaalf » jaar, zodat artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek, eerste lid, voortaan enkel nog zou verbieden dat minderjarigen beneden de leeftijd van twaalf jaar onder ede worden gehoord. Er is geen reden waarom de huidige leeftijd van vijftien jaar hier zou moeten verlaagd worden. Men kan het onder ede verhoren immers niet zomaar gelijkstellen met een hoorrecht: ook al is een minderjarige vanaf twaalf jaar weliswaar in staat om zich een eigen mening te vormen (en precies daarom voorziet het huidige wetsvoorstel in een oproepingsplicht voor hen), dit betekent nog niet dat deze steeds de draagwijdte van een verklaring onder ede en de gevolgen hiervan kan inschatten.

Het is dus wenselijk artikel 931, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek niet te wijzigen: daarom moet het 2° in het regeringsamendement vervallen.

B. Dit amendement houdt rekening met de verschillende opmerkingen geuit in de commissiebespreking van 27 maart 2002, waarbij een aantal algemene krachtlijnen tussen de commissieleden op instemming konden rekenen.

Deze krachtlijnen kunnen als volgt worden samengevat:

1. Een onderscheid wordt ingesteld op de leeftijd van twaalf jaar.

2. Voor de minderjarigen onder de leeftijd van twaalf jaar is het relevant criterium om te worden gehoord of de minderjarige « in staat is zijn of haar eigen mening te kunnen vormen ». Dit criterium stemt beter overeen met artikel 12.1 van het Kinderrechtenverdrag, en vervangt het criterium van het « vereiste onderscheidingsvermogen » dat op heden wordt gehanteerd in artikel 931, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek.

3. In beide categorieën (boven twaalf jaar/onder twaalf jaar) wordt vervolgens een onderscheid gemaakt tussen gedingen die de persoon van de minderjarige betreffen en andere gedingen die hem aanbelangen.

capacité du mineur n'est pas susceptible d'opposition ni d'appel.

§ 5. Si l'affaire concerne la personne du mineur, ce dernier est convoqué au moyen d'un avis de convocation au sens de l'article 931ter.

Le mineur peut refuser de donner suite à la convocation du juge. Il doit communiquer ce refus en renvoyant au greffe du tribunal l'avis de convocation signé par lui.

Si le mineur dispose d'un avocat, une copie de l'avis de convocation est également envoyée à ce dernier. Si le mineur refuse de donner suite à la convocation du juge, l'avocat vérifie si ce refus a été fait de plein gré et communique le résultat de cette vérification au greffe du tribunal.»

C. Au 5°, § 3, renuméroter les alinéas 5 à 7, qui deviennent les §§ 6 à 8.

Justification

A. Le 2° de l'amendement du gouvernement tend à ramener la limite d'âge de « quinze » à « douze » ans, en sorte que l'article 931, alinéa 1er, du Code judiciaire interdira désormais uniquement d'entendre sous serment les mineurs âgés de moins de douze ans. Rien ne justifie d'abaisser la limite d'âge actuelle, qui est de quinze ans. On ne saurait en effet mettre sur le même pied une audition sous serment et le droit d'être entendu: même s'il est vrai qu'à partir de l'âge de douze ans, un mineur est à même de former sa propre opinion (raison pour laquelle la présente proposition de loi prévoit précisément l'obligation de le convoquer), cela ne signifie pas pour autant que celui-ci soit toujours capable de mesurer la portée d'une déclaration sous serment et les conséquences qui peuvent en résulter.

Il est donc souhaitable de ne pas modifier l'article 931, alinéa 1er, du Code judiciaire: il convient par conséquent d'omettre le 2° de l'amendement du gouvernement.

B. Le présent amendement tient compte des diverses observations qui ont été formulées lors de la discussion en commission le 27 mars 2002, au cours de laquelle plusieurs grandes lignes de force ont obtenu l'assentiment des commissaires.

Ces lignes de force peuvent se résumer comme suit:

1. Une distinction est instaurée à l'âge de douze ans.

2. Pour les mineurs qui n'ont pas atteint l'âge de douze ans, le critère pertinent pour être entendu est de savoir si le mineur « est à même de former sa propre opinion ». Ce critère correspond mieux à l'article 12.1 de la Convention relative aux droits de l'enfant et remplace le critère de la « capacité de discernement », qui est actuellement utilisé par l'article 931, alinéa 3, du Code judiciaire.

3. Pour les deux catégories (plus de douze ans/moins de douze ans), il est ensuite fait une distinction entre les affaires concernant la personne du mineur et celles l'intéressant.

In het geval van gedingen die de persoon van de minderjarige betreffen, wordt een verplichte oproeping voorzien: evenwel betekent dit niet dat de minderjarige dan ook verplicht dient te verschijnen, nu hij hiervan kan afzien. Met betrekking tot min-twaalfjarigen dient een maatschappelijk onderzoek echter voor- eerst uit te wijzen of de minderjarige in staat is zich een eigen mening te kunnen vormen.

In geval van gedingen die niet de persoon van de minderjarige als dusdanig betreffen, wordt een facultatief hoorrecht voorzien, met name enkel op verzoek van de minderjarige of bij beslissing van de rechter. Met betrekking tot min-twaalfjarigen geldt ook hier dat een maatschappelijk onderzoek moet uitwijzen of de minderjarige in staat is zich een eigen mening te kunnen vormen.

4. Tenslotte wordt de libellering van de tekst aangepast zodat de tussenkomst van de advocaat ter nazicht van de vrijwilligheid van het weigeren gevolg te geven aan een oproeping uiteraard enkel van toepassing is eenmaal de minderjarige over een advocaat beschikt (desgevallend volgens de modaliteiten van het wets- voorstel nopens de jeugdadvocaten).

Op deze wijze worden in dit amendement de opmerkingen van de verschillende commissieleden en de regering geïntegreerd.

Voor een goed overzicht werd de voorgestelde wijziging op- gesplitst in meerdere §§. Aldus handelt de voorgestelde § 3 over minderjarigen boven 12 jaar, § 4 over minderjarigen onder 12 jaar en bevat § 5 een specifieke regeling met betrekking tot de oproe- pingsberichten die verzonden dienen te worden in alle hypothesen van § 3 en § 4 waarbij een minderjarige het recht heeft om gehoord te worden nopens een geding met betrekking tot zijn persoon.

Schematisch:

— minderjarige ouder dan 12 jaar:

* geding betreffende zijn persoon

verplichte oproeping — geen verplichte verschijning (weige- ringsrecht, zie § 5)

* geding dat hem aanbelangt

facultatief: op zijn verzoek of bij beslissing van de rechter

— minderjarige jonger dan 12 jaar:

* geding betreffende de persoon

verplichte oproeping indien in staat eigen mening te vormen volgens maatschappelijk onderzoek — indien ja, geen verplichte verschijning (weigeringsrecht zie § 5)

• indien neen, beroepsmogelijkheid

* geding dat hem aanbelangt

facultatief: op zijn verzoek of bij beslissing van de rechter, indien in staat eigen mening te vormen volgens maatschappelijk onderzoek

• indien neen, beroepsmogelijkheid

C. Technische aanpassing voor de leesbaarheid.

Nr. 48 VAN MEVROUW de **BETHUNE**

Art. 3bis (nieuw)

Een artikel 3bis (nieuw) invoegen luidende:

«Art. 3bis. — In hetzelfde Wetboek wordt een arti- kel 96ter ingevoegd, luidende:

Dans le cas d'affaires concernant la personne du mineur, on a prévu une convocation obligatoire: cela ne signifie toutefois pas que le mineur soit tenu de comparaître, puisqu'il a la possibilité de refuser d'y donner suite. S'agissant des mineurs âgés de moins de douze ans, une enquête sociale doit d'abord établir si le mineur est à même de former sa propre opinion.

Dans le cas d'affaires ne concernant pas la personne du mineur en tant que telle, on a prévu un droit facultatif d'être entendu, c'est-à-dire uniquement à la requête du mineur ou sur décision du juge. S'agissant des mineurs âgés de moins de douze ans, il est aussi prévu qu'une enquête sociale doit établir si le mineur est à même de former sa propre opinion.

4. Enfin, le libellé du texte est adapté de telle manière que l'intervention de l'avocat qui vérifie si le refus du mineur de donner suite à une convocation a été fait de plein gré, vaut unique- ment pour le cas où le mineur dispose d'un avocat (le cas échéant selon les modalités de la proposition de loi relative à l'avocat des jeunes).

De cette manière, le présent amendement intègre les observa- tions des membres de la commission et du gouvernement.

Par souci de clarté, la modification proposée a été scindée en plusieurs paragraphes. Le § 3 proposé traite donc des mineurs âgés de plus de 12 ans, tandis que le § 4 concerne les mineurs âgés de moins de 12 ans et que le § 5 contient un régime spécifique relatif aux avis de convocation à envoyer dans les hypothèses prévues aux §§ 3 et 4, dans lesquelles le mineur a le droit d'être entendu dans une affaire concernant sa personne.

Schématiquement:

— mineur âgé de plus de 12 ans:

* affaire concernant sa personne

convocation obligatoire — pas de comparution obligatoire (droit de refus, voir § 5)

* affaire l'intéressant

droit facultatif: être entendu à sa requête ou sur décision du juge

— mineur âgé de moins de 12 ans:

* affaire concernant sa personne

convocation obligatoire s'il ressort d'une enquête sociale que le mineur est à même de former sa propre opinion — si oui, pas de comparution obligatoire (droit de refus, voir § 5)

• si non, possibilité de recours

* affaire l'intéressant

droit facultatif d'être entendu: à sa requête ou sur décision du juge s'il ressort d'une enquête sociale que le mineur est à même de former sa propre opinion

• si non, possibilité de recours

C. Adaptation technique pour améliorer la lisibilité.

N° 48 DE MME de **BETHUNE**

Art. 3bis (nouveau)

Insérer un article 3bis (nouveau), libellé comme suit:

«Art. 3bis. — Dans le même Code, il est inséré un nouvel article 931ter, libellé comme suit:

Art. 931ter. — De Koning bepaalt een model van oproepingsbericht dat de minderjarige op een kindvriendelijke en verstaanbare manier duidelijk maakt dat hij voor de rechtbank wordt opgeroepen, dat hij een advocaat kan raadplegen en dat hij zijn verschijning kan weigeren zoals voorzien in artikel 931, § 5.

Het bericht vermeldt tevens de coördinaten van de jeugdadvocatenpermanentie waarheen de minderjarige zich kan wenden.»

Verantwoording

Dit amendement bundelt amendement nr. 40 van mevrouw de T' Serclaes en van de heer Mahoux en amendement nr. 35 van mevrouw Nyssens.

Nr. 49 VAN MEVROUW **de BETHUNE**

Art. 5

Dit artikel doen vervallen.

Verantwoording

Het artikel 5 van het oorspronkelijke wetsvoorstel voorziet dat artikel 56bis van de jeugdbeschermingswet van 8 april 1965 wordt opgeheven.

Deze opheffing was ingegeven door de oorspronkelijke doelstelling van het wetsvoorstel om de wetgeving coherent te maken en een algemene regeling in te stellen, geïnspireerd op de bijzondere wetten. Gezien de commissie bewust afstand doet van deze doelstelling, is het niet langer wenselijk dit artikel op te heffen.

Op deze manier gaat de algemene regel door het geamendeerde wetsvoorstel een stap vooruit en blijven de bijzondere wetten uiteraard gelden waar zij in gunstiger bepalingen voorzien.

Art. 931ter. — Le Roi fixe un modèle d'avis de convocation expliquant au mineur, d'une manière compréhensible et à sa portée, qu'il est convoqué devant le tribunal, qu'il peut consulter un avocat et qu'il peut refuser de comparaître, comme prévu à l'article 931, § 5.

L'avis mentionne également les coordonnées de la permanence d'avocats des mineurs à laquelle le mineur peut s'adresser.»

Justification

Le présent amendement fusionne l'amendement n° 40 de Mme de T' Serclaes et M. Mahoux et l'amendement n° 35 de Mme Nyssens.

N° 49 DE MME **de BETHUNE**

Art. 5

Supprimer cet article.

Justification

L'article 5 de la proposition de loi initiale abroge l'article 56bis de la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse.

Cette abrogation était motivée par l'objectif initial de la proposition de loi, qui était d'assurer la cohérence de la législation et d'instaurer un régime général, inspiré des lois particulières. Étant donné que la commission renonce sciemment à cet objectif, il n'est plus souhaitable d'abroger cet article.

De cette manière, la proposition de loi amendée donne une longueur d'avance à la règle générale et les lois particulières restent bien sûr d'application dans la mesure où elles prévoient des dispositions plus favorables.

Sabine de BETHUNE.